

EAEko IKASLEEN EUSKARAREN ERABILERA ESKOLA-GIROAN (2011-2017)

**ARRUE
PROIEKTUA**

Txosten exekutiboa

EUSKO JAURLARITZA

HEZKUNTZA SAILA

GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN

Lan honen bibliografia-erregistroa Eusko Jaurlaritzaren
Bibliotekak sarearen katalogoan aurki daiteke:
<http://www.bibliotekak.euskadi.eus/WebOpac>

**SOZIOLINGUISTIKA
KLUSTERRA**
Euskara biziberritzeko
ikergunea

ISEI-IVEI
IRAKAS-SISTEMA ERALIAITU
ETA IKERTZEKO ERAKUNDEA
INSTITUTO VASCO DE FALANGUEN
E INVESTIGACIÓN EDUCATIVA

Argitaraldia

1.a, 2020ko martxoa

©

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa
Hezkuntza Saila

Internet

www.euskadi.eus

Egileak

Iñaki Martínez de Luna Perez de Arriba (Soziolinguistika Klusterra)
Pablo Suberbiola Unanue (Soziolinguistika Klusterra)

Analisi Estatistikoetan lankide

Iñaki García Fernández (UPV-EHU)

Arrue proiektuaren koordinazioa eta gainbegiraketa

Lucía Torrealday (Eusko Jaurlaritza – Hezkuntza)
Iñigo Barruso (Eusko Jaurlaritza – Hezkuntza)
Ibon Olaziregi (Eusko Jaurlaritza – Hezkuntza)
Xabier Aizpurua (Eusko Jaurlaritza – ISEI-IVEI)
Eduardo Ubieto (Eusko Jaurlaritza – ISEI-IVEI)
Josune Zabala (Eusko Jaurlaritza – Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza)
Imanol Larrea (Soziolinguistika Klusterra)
Iñaki Martínez de Luna (Soziolinguistika Klusterra)
Pablo Suberbiola (Soziolinguistika Klusterra)

Argitaratzailea

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
Donostia-San Sebastián, I • 01010 - Vitoria-Gasteiz

Diseinua

eta maketazioa
ekipoPO

ISBN

978-84-457-3540-4

AURKIBIDEA

Sarrera	5
1. Eskolako euskararen erabilera testuinguratuz	6
1.1. Testuinguru soziala	7
1.1.1. Udalerriko eremu soziolinguistikoa.....	7
1.1.2. Erabilera eskolaz kanpoko jardueretan	8
1.2. Familia testuingurua.....	10
1.2.1. Lehen hizkuntza.....	10
1.2.2. Erabilera familia-kideekin.....	10
1.2.3. Erabilera etxean denak batera daudenean	11
1.3. Eskola testuingurua.....	12
1.3.1. Irakastereduen bilakaera.....	12
1.3.2. Irakasleen arteko erabilera.....	12
1.3.3. Ikasleen hizkuntza-konpetentziak (ebaluazio diagnostikoa).....	13
2. Ikasleen euskararen erabilera eskola giroan (2011-2017)	16
2.1. Ikaskideekin gelan	17
2.2. Ikaskideekin jolaslekuan	18
2.3. Irakasleekin gelan.....	19
2.4. Irakasleekin gelatik kanpo	20
2.5. Eskolako erabilera orokorra.....	21
2.6. Ikasleen eskolako eta etxeko erabileren luzetarako azterketa (2011-2015 eta 2013-2017).....	22
3. Eskolako erabileren alderaketak	24
3.1. Ikasleen eskolako erabilerak aldagai askeen arabera.....	25
3.1.1. Eremu soziolinguistikoaren arabera	25
3.1.2. Sexuaren arabera	26
3.1.3. Etxeko erabileraren arabera	26
3.1.4. Ikastetxearen titularitatea.....	27

3.2. Ikasle guztiak eta irakasteredu bakoitzekoak (a, b, d)	29
3.2.1. Eskolako erabileren bilakaera D ereduan (2011-2017)	30
4. Ondorioak eta hausnarketak	32
5. Xehetasun metodologikoak	36
5.1. Ebaluazio diagnostikoa: hainbat xehetasun	37
5.2. Ikerketa-unibertsoa.....	37

SARRERA

Ikasleen gaitasunak eta konpetentziak izaten dira hezkuntza arloko azterketa askoren arretagune nagusia. Ikasleen hizkuntza alorra aztertzen denean ere, normalean garrantzi handiagoa ematen zaio hizkuntza-gaitasunari. Ez da hori **Arrue** ikerketaren kasua. Lan honetan, eta oro har, **Arrue** ikerketaren ibilbidean zehar, arretagune nagusia ikasleek eskola-giroan dituzten hizkuntza-erabilerak dira.

Zehatzago esanda, honako hauek dira **Arrue** ikerketaren lan-ildoak gidatzen duten bi galdera nagusiak: *Nolakoak dira ikasleen eskola-giroko hizkuntza-erabilerak?* Eta, azterketa estatistiko bidez jakin litekeen neurrian, *Zergatik dira diren bezalakoak?* (edo, beste modu batera esanik, nolakoak dira eskura ditugun aldagaien eta hizkuntza-erabilera horien arteko lotura estatistikoak?).

2004. urtean abian jarri zenez geroztik, norabide hori izan du azterketa honek, eta esku artean duzuen lanak EAE mailan eginiko laugarren azterketaren emaitzak jasotzen ditu, *Ebaluazio Diagnostikoa* 2017ko datuen gainean osaturikoak, hain zuzen (aurreko hiru azterketak 2011ko, 2013ko eta 2015ekoak dira).

Informazioaren antolaketari dagokionez, lehen atalean deskribatzen dira EAEko ikasleen eskola-giroko hizkuntza-erabilerak modu batera edo bestera baldintza ditzaketen zenbait aldagai. Jarraian, bigarren atalean deskribatzen dira ikasleen hizkuntza-erabilerak. Ondoren, hirugarren atalean, hizkuntza-erabilera horiek alderatzen dira zenbait aldagairen arabera. Eta azkenik, laugarren atalean, azterketaren ondorio eta hausnarketa nagusiak jasotzen dira. Nolanahi ere, Txosten Exekutibo hau **Arrue** ikerketaren 2011-2017 analisiaren bertsio laburra da. Informazio osatuagoa eta zehatzagoa nahi duenak, xehetasun askoz gehiago topatuko ditu **EAEko ikasleen euskararen erabilera eskola-giroan, 2011-2017. Txosten teknikoa** izeneko lanean.

2011az geroztik eginiko **Arrue** ikerketaren azterketa guztien kasuan bezala, 2017ko honetan ere Hezkuntza Sailak, ISEI-IVEIren bitartez egiten duen **Ebaluazio Diagnostikoa** da hemen aztergai diren datuen jatorria. Proba horren galdetegien bitartez jasotzen dira ikasleen hainbat datu, besteak beste, beren hizkuntza-erabilerari dagozkionak.

Arrue ikerketa, beraz, lankidetzan garatzen den proiektua dugu. Hezkuntza Sailak, ISEI-IVEIren bitartez, informazioaren tratamendu estatistikoa eskaintzen du, gero Soziolinguistika Klusterrak behar diren analisiak eta txosten egin ditzan. Horrez gain, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzako lankideek proiektuaren jarraipenean parte hartzen dute eta ekarpenak egiten dituzte.

Horrenbestez, beraz, ondorengo orriotan jasotako datu eta analisiak irakurtzera gonbidatzen zaitugu, irakurle, zure interesekoak izango diren esperantzan.

Gasteizen, 2020ko martxoan

Maite Alonso Arana

Hezkuntza sailburuordea. Eusko Jaurlaritzak

I. ESKOLAKO EUSKARAREN ERABILERA TESTUINGURATUZ

A tal honetan Lehen Hezkuntzako 4. mailako (LH4) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. mailako (DBH2) ikasleen hainbat ezaugarri aurkeztuko ditugu, zuzenean edo zeharka gure ikergai nagusian eragina izan dezaketen aldagaiak direla jakinik. Ezaugarri horiek hiru testuingurutan banatu ditugu: **testuinguru soziala, familia testuingurua eta eskola testuingurua**.

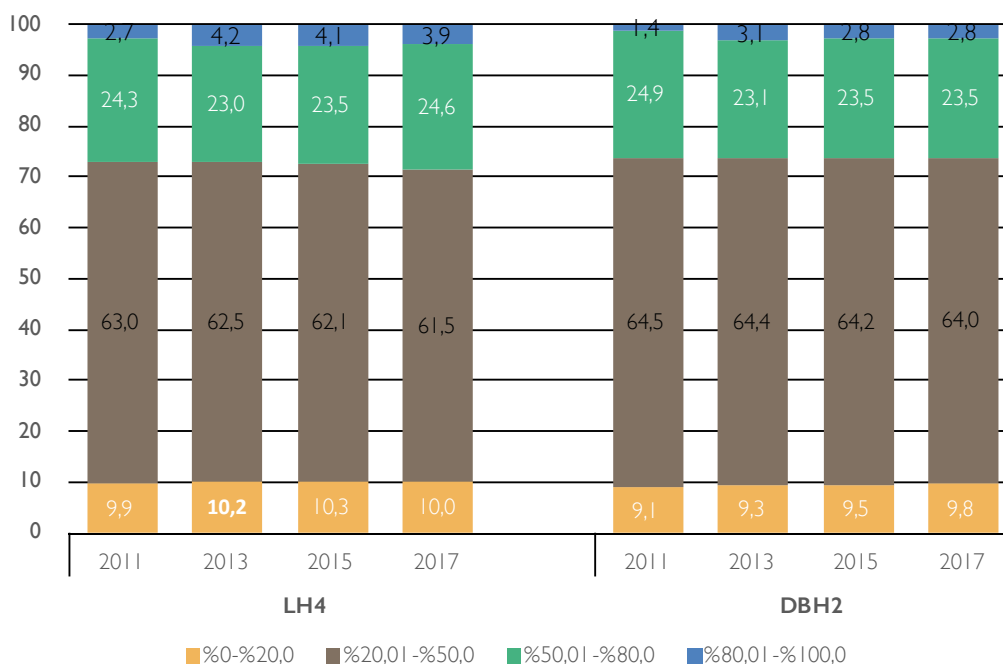
Datu hauen gaineko informazio xehea eskuragarri dago *Emitza Nagusien Txosten Teknikoko* I. puntuan. Zehazki I.1; I.2 eta I.3 puntuetan eta horien azpi ataletan.

I.1. TESTUINGURU SOZIALA

I.1.1. Udalerriko eremu soziolinguistikoa

Eremu soziolinguistikoaren arabera, kategoria bakoitzean biltzen diren **ikasleen proportzioak oso berdintsu mantendu dira** 2011-2017 artean, bai LH4n eta bai DBH2n.

I.GRAFIKOA. IKASLEEN PROPORTZIOAK, EUREN IKASTETXEA DAGOEN UDALERRIKO EUSKALDUN-DENTSITATEAREN ARABERA. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17 (%)

Bi ikasmailetako ikasleen ia **bi herenek** ikasten dute euskaldunen proportzioa **%20tik %50era** bitartean duten udalerrietan, eta beste **laurden batek** euskaldunen proportzioa **%50-%80** bitarteko udalerrietan.

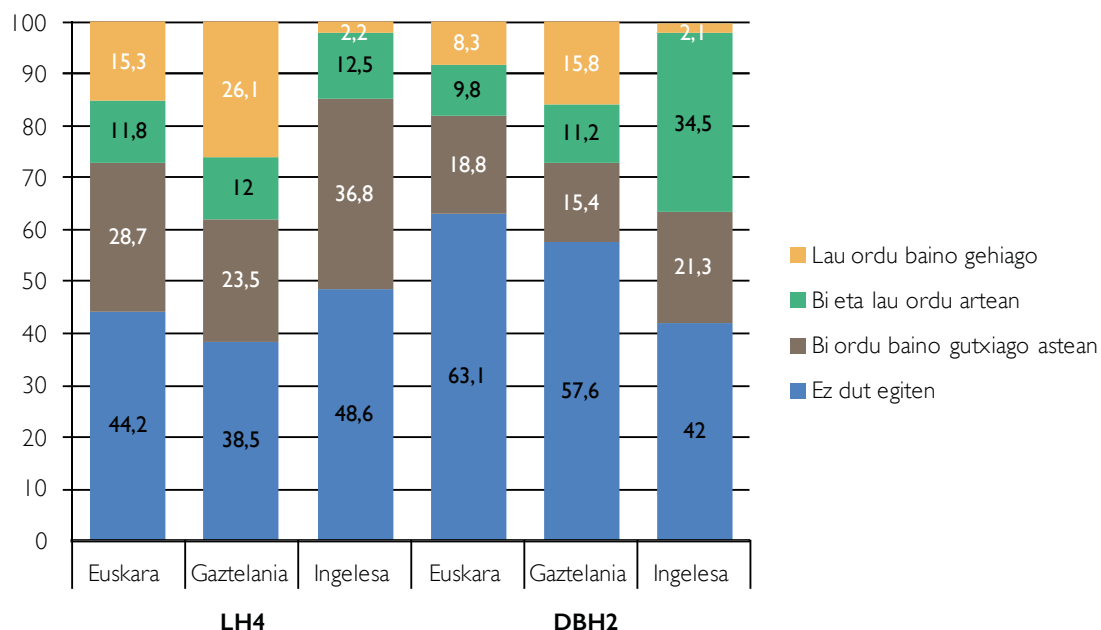
1.1.2. Erabilera eskolaz kanpoko jardueretan

Kasu honetan, datuak nahiko ezberdinak dira bi ikasmailetan, batez ere euskara eta gaztelaniari dagozkionak. LH4n **euskaraz** jardueraren bat egiten duela aitortzen du ikasleen %55,8ak. Aldiz, DBH2n proportzio hori ia 20 puntu baxuagoa da (%36,9).

Alde nabarmena dago **gaztelaniazko** jardueretan ere: LH4n ikasleen %61,5ek ematen ditu hizkuntza horretako jardueretan astero ordu batzuk, eta aldiz DBH2n %42,4 baino ez dira.

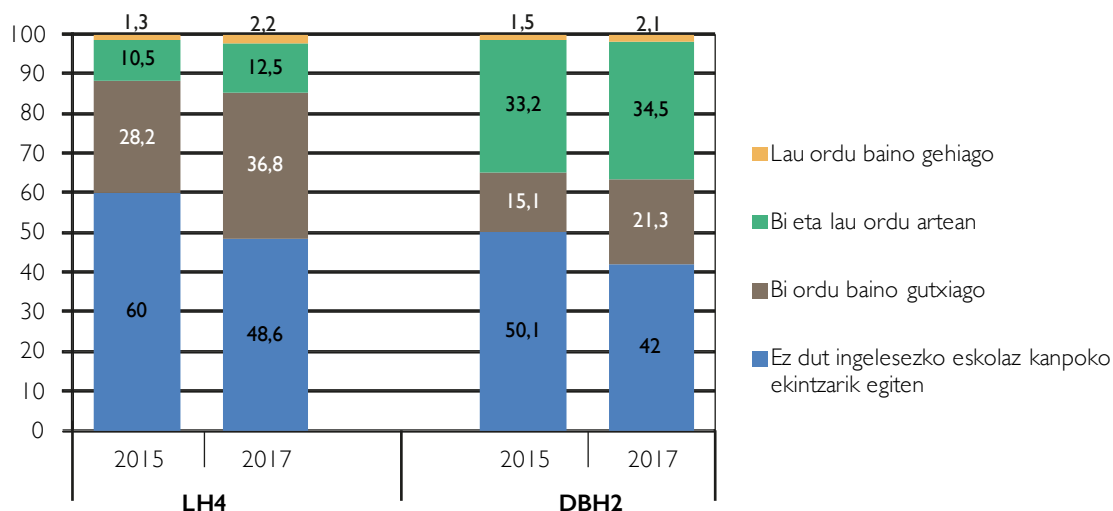
LH4n ikasleek **ingelesez** egiten dute jarduerarik gutxien (%51,5ak egiten du jardueraren bat). DBH2n, ordea, hizkuntza horretakoak dira daturik altuenak: ikasleen %58k aitortzen du astero hainbat ordu ematen dituela ingelesezko jardueretan eskolatik kanpo.

2.GRAFIKOA. ZENBAT ORDU ASTEAN EUSKARAZ, GAZTELANIAZ, INGELESEZ ESKOLAZ KANPOKO JARDUERETAN. LH4. MAILAKO ETA DBH2. MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2017 (%)

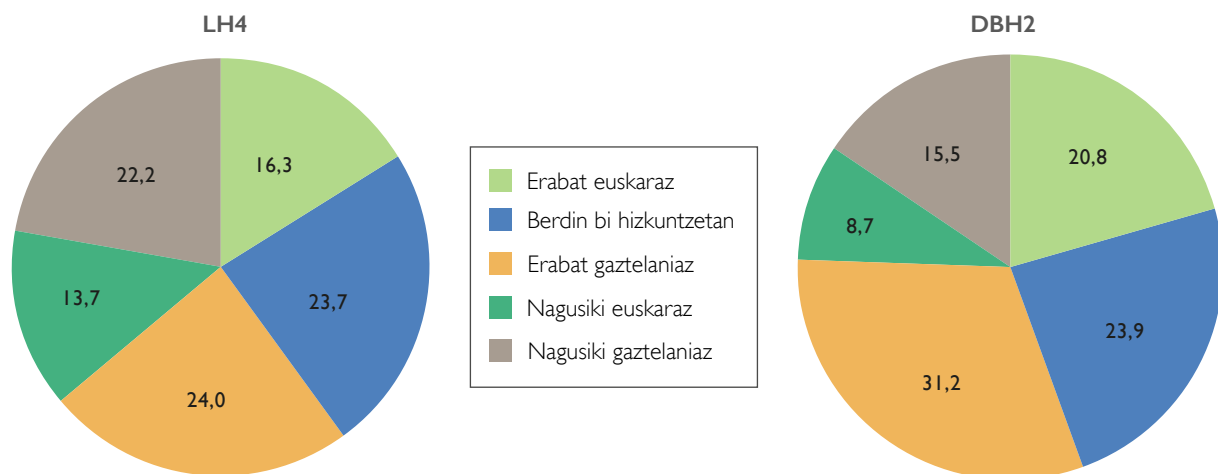
Ikasleek eskolaz kanpoko jardueretan **ingelesez ematen dituzten orduak dagokionez, 2015etik 2017ra hazkunde nabarmena izan du**, batez ere **LH4n**. Hizkuntza horretan jardueraren bat egiten dutenen proportzioak 11 puntu egin du gora bi urtetan (%40 izatetik %51,4 izatera pasa da). DBH2n ere datuek hazkunde handia erakusten dute, kasu honetan 8 puntu pasatxokoa (%49,9tik %58ra).

3.GRAFIKOA. ESKOLAZ KANPOKO INGELESEZKO JARDUEREN BILAKAERA. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2015-2017 (%)

Eskolaz kanpoko jardueretan hizkuntza-erabileren datuak modu konbinatuan aztertuz gero, ikus daiteke proportzio nagusiak antzerakoak direla bi ikasmailetan. Nagusiki euskaraz ("erabat"+"nagusiki") aritzen diren ikasleak %30,0 dira LH4n, eta %29,5 DBH2n. **Proportzio handiagoa osatzen dute, ordea, nagusiki gaztelaniaz aritzen diren ikasleak:** hurrenez hurren, %46,2 eta %46,7.

4. ETA 5. GRAFIKOAK. ESKOLAZ KANPOKO JARDUERAK ETA HIZKUNTZAK. EUSKARAZ/GAZTELANIAZ ALDAGAI KONBINATUA. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2017 (%)

Kategoriak sortzeko datuak nola konbinatu diren ikusteko, behatu *Emaitza Nagusien Txosten Teknikoko* eranskinetako 7.2.27 atala. Zehazki 166. taula.

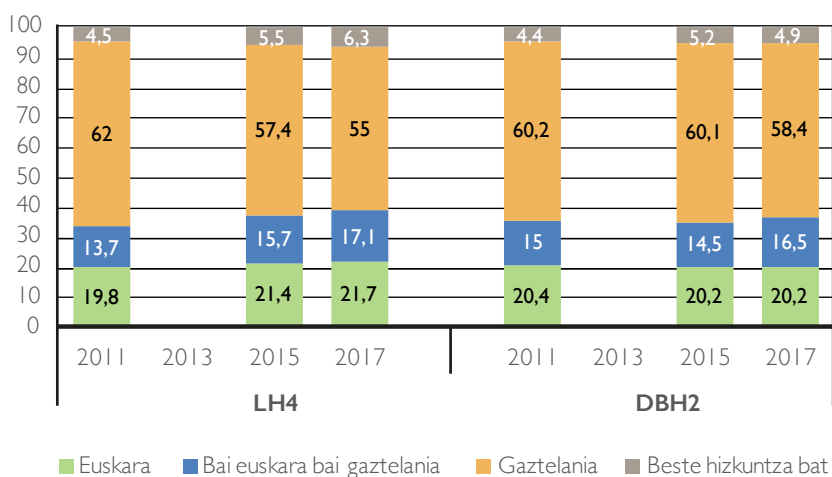
I.2. FAMILIA TESTUINGURUA

I.2.1. Lehen hizkuntza

Lehen hizkuntza gisa **etxean euskararik –soilik edo gaztelaniarekin batera– jaso ez dutenen proportzioa beherantz doa bi ikasmailetan. LH4n** proportzio horrek 5,2 puntu egin du behera sei urteren buruan. Modu apalagoan bada ere, 2017an **aldaketa hori DBH2ko ikasleen datuetan ere hasi da sumatzen**: zehazki, 1,3 puntu apaldu da kopuru hori (2015ean %64,6, 2017an %63,3).

Azpimarratzekoa da, bestalde, bi ikasmailetan **ikasleen lehen hizkuntzan euskararen aldera izandako gorakadak gehiago zor diola etxean “bai euskara eta bai gaztelania” jaso duten ikasleei** eta ez hainbeste “euskara” soilik jaso dutenei. Zehazki, 2011tik 2017ra LH4n euskara gaztelaniarekin batera jaso dutenek 3,4 puntu egin dute gora, eta 1,9 puntu soilik euskara jaso dutenek. DBH2ko ikasleen artean, berriz, “bai euskara eta bai gaztelania” motako ikasleak 1,5 puntu igo dira; “euskara” jaso dutenenak, aldiz, 0,2 jaitsi.

6.GRAFIKOA. LEHEN HIZKUNTZA. LH4 ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

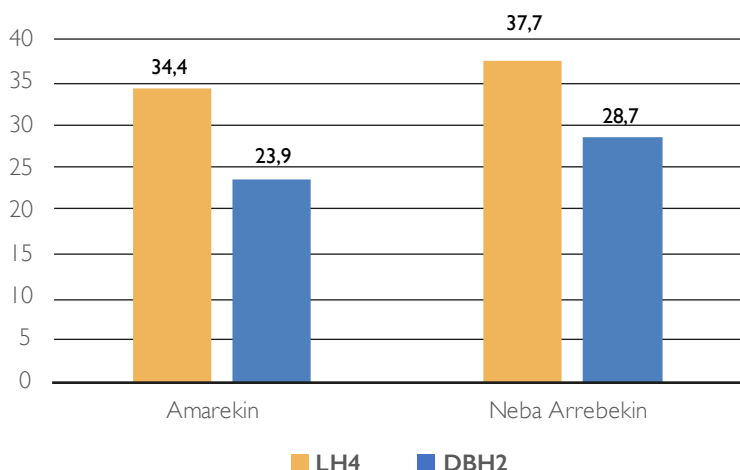

I.2.2. Erabilera familia-kideekin

Ikasleek “amarekin” eta “neba-arrebekin” dizuten erabilerak erakusten dira hemen. Gainerako erabilerak ikusgai daude *Emaitza Nagusien Txosten Teknikoko* eranskinetako 7.2.2 atalean.

Amarekin zein neba-arrebekin nabarmen altuagoa da LH4ko ikasleen euskarazko erabilera DBH2koena baino: 10,5 puntu amarekiko kasuan (%34,4 vs %23,9) eta 9 neba-arrebekikoan (%37,7 vs %28,7). Horrez gain, **bi ikasmailetan, 3-4 puntu altuagoa da erabilera neba-arrebekin amarekin baino**.

7.GRAFIKOA. IKASLEEK AMAREKIN ETA NEBA-ARREBEKIN EGITEN DUTEN EUSKARAZKO ERABILERA (TASA ESLEITUA). LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2017 (%)

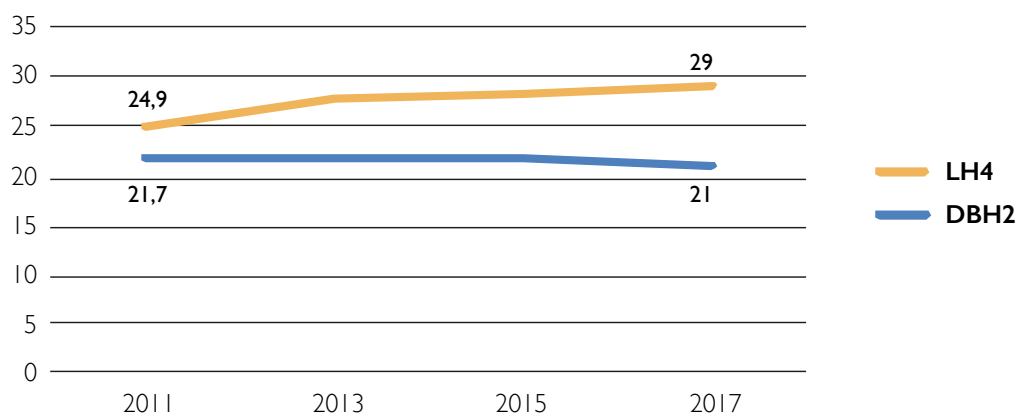
I.2.3. Erabilera etxean denak batera daudenean

Zenbait aldagaik emandako datuak argiago ikusteko erabilera-tasa esleitu baliatu da. Erabilera-tasa esleitu datuen ugaritasuna laburtzeko eta balio numerikoa emateko egiten den kalkulua da. Kasu honetan aldagai honetan ikasleek emandako sei erantzun posibleak hartu eta honako erabilera-balio hauek esleitu zaizkie. Honen bidez, 0tik 100erako eskalan datuak zeintzuk diren ezagutzeko aukera dago:

- Beti euskaraz = %100
- Euskaraz gaztelaniaz baino gehiago = %75
- Euskaraz gaztelaniaz beste = %50
- Euskaraz gaztelaniaz baino gutxiago = %25
- Beti gaztelaniaz = %0 euskaraz
- Beste hizkuntza batean = %0 euskaraz

Erabilera-tasa esleituen datuekin osaturiko grafikoan ikus daiteke nolakoa den ikasleek etxeko guztiekin batera daudenean duten euskararen erabilaren bilakaera. 2011-2017 artean **LH4ko** ikasleen **goranzko joera** argia erakusten dute datuek; **DBH2koak**, ordea, maila berdintsuan **mantentzen** dira. Zehazki, eta hurrenez hurren, 4,1 puntu egin du gora lehenengoan erabilerak, eta aldiz 0,7 puntu behera ikasle helduenenak.

8.GRAFIKOA. EUSKARAZKO ERABILERA ETXEAN DENAK BATERA DAUDENEAN (TASA ESLEITUA). LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

I.3. ESKOLA TESTUINGURUA

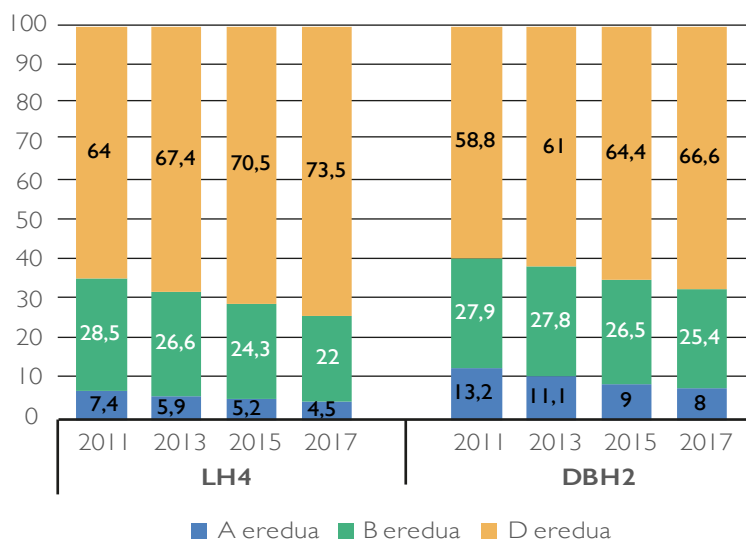
I.3.1. Irakastereduen bilakaera

2011 eta 2017 urteen artean bi mailetan **gero eta handiagoa da D irakastereduan ikasten duten ikasleen proportzioa**. 2017an LH4ko ia lau ikasletik hiru D ereduan ikasten ari da (%73,5) eta DBH2n hiru ikasletik bi (%66,6).

A eta B irakastereduetako kopuruak, aldiz, urritzen ari dira. LH4n B irakastereduko ikasleen proportzioa azkarrago ari da txikitzen (sei urtean 6,5 puntu egin du behera, eta DBHkoak aldiz 2,5 soilik); DBH2n ordea A irakastereduko proportzioak egin du behera nabarmenago (5,2 puntu sei urtean, eta LH4n 2,9).

Ikasleen proportzio hauek EAEko ikasleria osoari dagozkio, baina kopuruak eta erritmoak aski ezberdinak dira sare publikoan eta hitzartuan. Sare publikoan, bi ikasmailetan D irakastereduko ikasleen proportzioa %90ekoa den bitartean (2017an, LH4n %90,7 eta DBH2n %87,9), sare hitzartuan %50aren inguruan kokatzen dira (2017an, LH4n %54,8, eta DBH2n %47,7). **B eta A irakastereduetako ikasleen proportzioak, beraz, pisu askoz handiagoa dute gaur egun sare hitzartuan publikoan baino.**

9.GRAFIKOA. IKASLEEN IRAKASTEREDUAREN BILAKAERA.
LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17 (%)

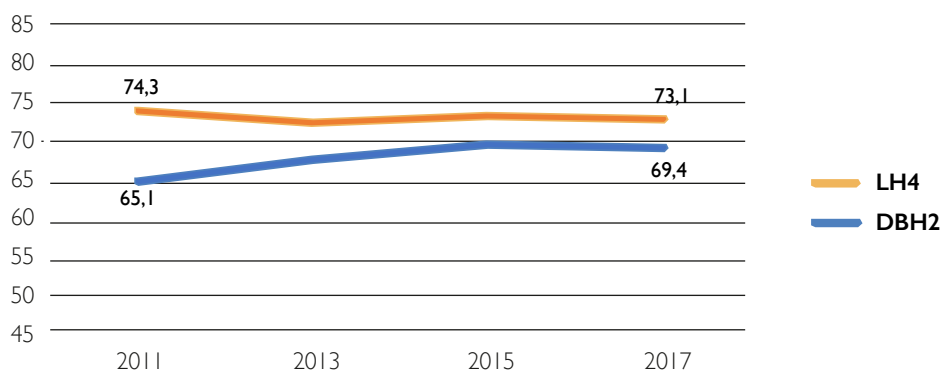
I.3.2. Irakasleen arteko erabilera

Ikasleek aitortutakoaren arabera, **irakasleen arteko euskarazko erabilerak bilakaera ezberdina izan du bi ikasmailetan**. 2011-2017 artean, **LH4n** 1,2 puntuko **atzerakada** izan du (%74,3tik %73,1era). **DBH2n** berriz, **bilakaera** hori **positiboa** izan da, 4,3 puntuko igoerarekin (%69,4 vs %65,1).

Bilakaera ezberdin horien ondorioz, **bi ikasmailetako irakasleen euskarazko erabilera-mailak asko hurbildu dira sei urteren buruan**: 2011n LH4koena DBH2koena baino 9,2 puntu altuagoa zen, eta aldiz, azken neurketan alde hori ez da lau puntura iristen (3,7).

Irakasleen arteko erabileraren bilakaera-datu hauek ikasleek *irakasleekin gelatik kanpo* duten erabileraren bilakaerarekin antzekotasun handia dute: LH4n 2 puntuko jaitsiera eta DBH2n, berriz, 4 puntu inguruko igoera. Antzekotasun horrek, **irakasleen arteko euskarazko erabilerak ikasleen euskarazko erabileran joka dezakeen funtsezko papera** ekartzen digu gogora.

10.GRAFIKOA. IRAKASLEEK EUREN ARTEAN ERABILTZEN DUTEN HIZKUNTZA
(IKASLEEN HAUTEMATEAREN ARABERA). LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17 (%)

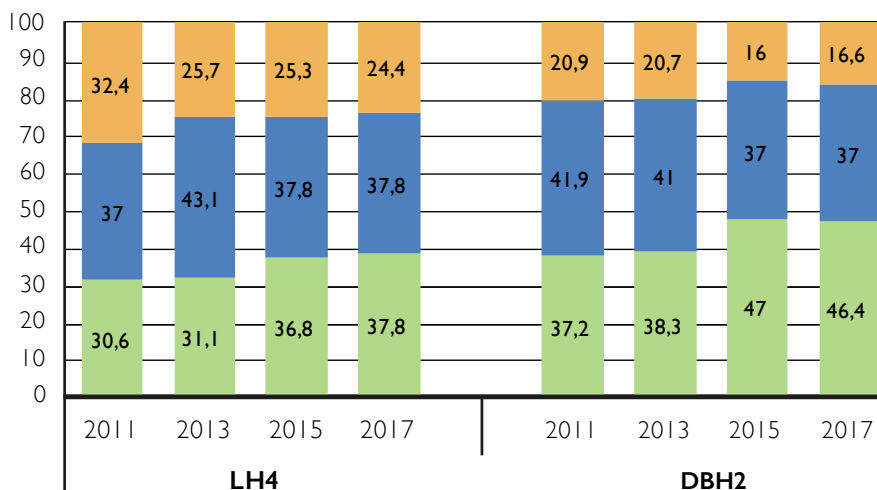
1.3.3. Ikasleen hizkuntza-konpetentziak (ebaluazio diagnostikoa)

Ebaluazio Diagnostikoan bereizten diren hiru mailek (“aurreratua”, “erdi-maila” eta “hasierakoa”), hezkuntza komunitatearen baitan ikasle guztiek lortzea helburu diren hizkuntza-konpetentziekin dute lotura, eta horiek dira hizkuntza-konpetentzien bilakaera deskribatzeko baliatu ditugunak. Oro har, helburu horiek lortzeko moduan dira proba hauetan “erdi-maila” edo “maila aurreratua” lortzen duten ikasleak. Aldiz, “hasierako maila” soilik lortzen duten ikasleek, aipatu helburu horietara iristeko beharrezko mailaren azpitik leudeke.

Ikasleen **euskarazko** konpetentziari dagokionez, **sei urteren buruan (2011-2017) bi mailetan nabarmen hazi da “hasierako maila”n geratzen diren ikasleen proportzioa**, eta beherantz doa “maila aurreratua” lortzen dutenena. Ingelesez zein gaztelaniaz, berriz, **“erdi-maila” edo “maila aurreratua” lortzen duten ikasleen proportzioak nabarmen altuagoak dira**, eta horrez gain, ez da eman konpetentzietan –urrundik ere- euskarazkoetan izan denaren antzeko atzerakadarik.

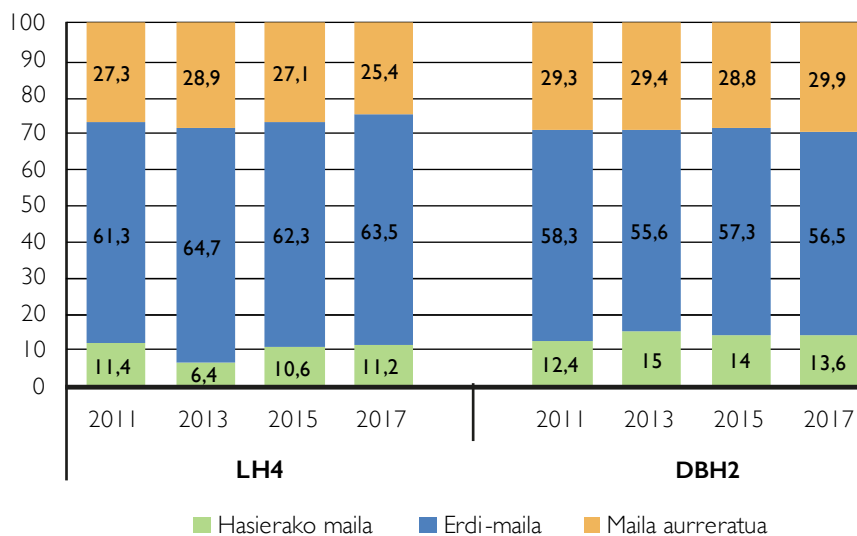
Euskararen kasuan, LH4n 7,2 puntu egin du gora **“hasierako maila” baino lortzen ez duten ikasleen proportzioak** (%30,6tik %37,8ra). Eta alderantzizkoa gertatu da euskaraz “maila aurreratua” lortzen duten ikasleekin: 8 puntuko galera izan baitu honek (%32,4tik %24,4ra). **DBH2n ere, antzera: “hasierako maila” duten ikasleen ehunekoa 9,2 puntu hazi da**, 2017an ikasleen %46,4 izatera iritsiz. Beherantz doa, aldiz, maila ertaineko eta aurreratuko konpetentziadun ikasleen proportzioak (hurrenez hurren, 4,9 eta 4,3 puntu egin dute behera aztertutako epean).

**11.GRAFIKOA. IKASLEEN EUSKARAZKO HIZKUNTZA-KONPETENTZIA. LH4
ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17 (%)**

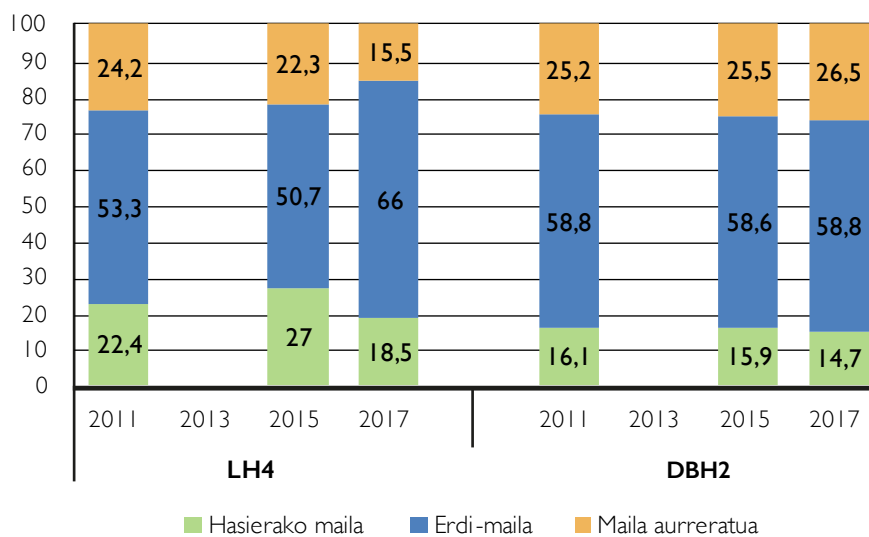
Gaztelaniaz, LH4n %11,2 baino ez dira “hasierako maila” soilik lortzen duten ikasleak, eta DBH2n %13,6. Proportzio nagusiek ez dute aldaketa handirik izan egindako lau neurketetan.

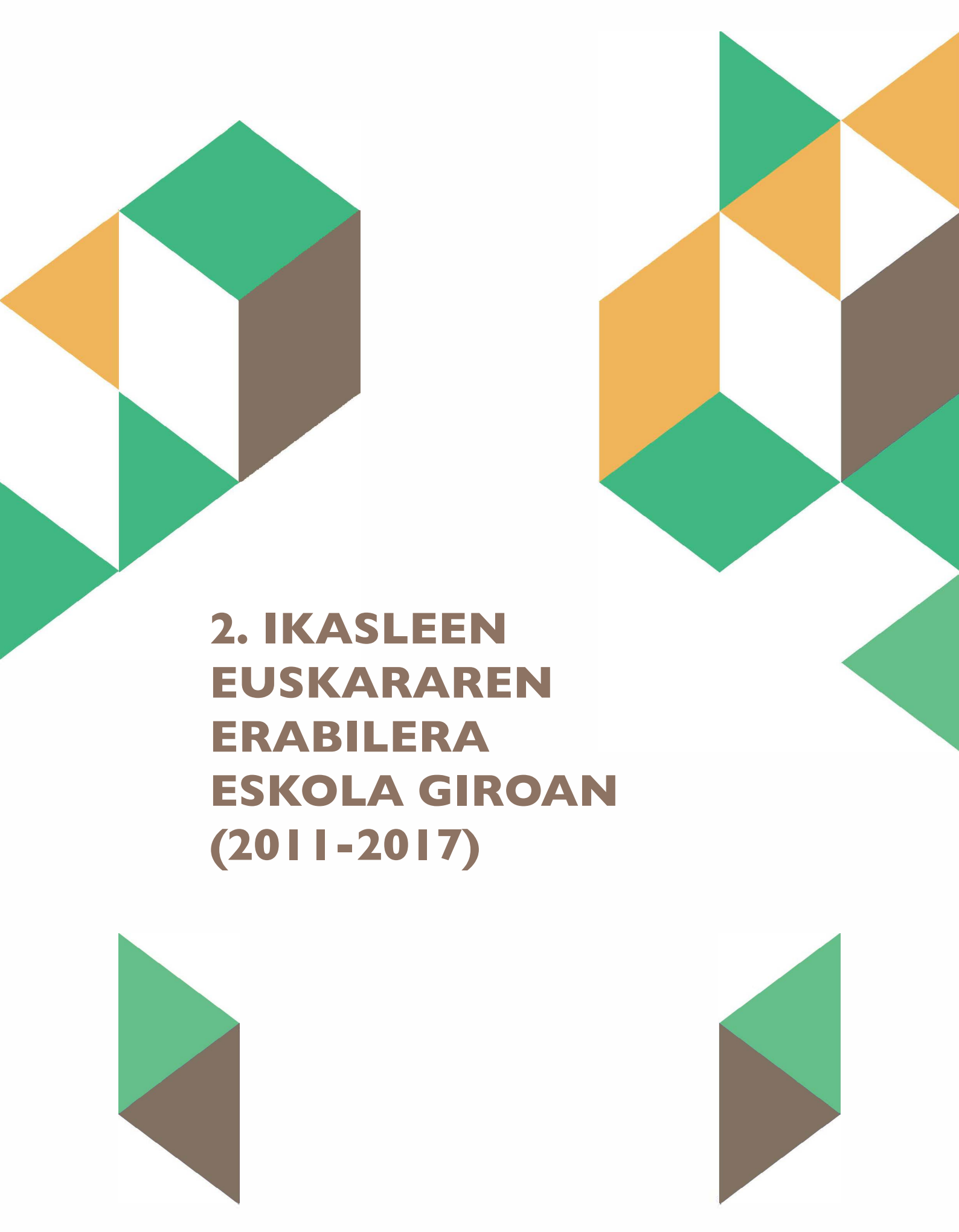
**12.GRAFIKOA: IKASLEEN GAZTELANIAZKO HIZKUNTZA-KONPETENTZIA. LH4
ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17 (%)**

Ingelesez, azkenik, LH4n apaldu egin da maila “aurreratua” lortzen duten ikasleen proportzioa (%24tik %15era), baina ikasleen %80tik gora da “hasierako maila” gairitzen duena (2017an, %81,5). DBH2n, bestalde hiru neurketetan kategoria bakoitzean biltzen diren ikasleen proportzioak antzekoak izan dira, eta “hasierako maila”tik gorako emaitzak lortu dituzten ikasleen proportzioa %85,3koa da.

13.GRAFIKOA. IKASLEEN INGELESEZKO HIZKUNTZA-KONPETENTZIA. LH4
ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17 (%)

2. IKASLEEN EUSKARAREN ERABILERA ESKOLA GIROAN (2011-2017)

Datu hauen gaineko informazio gehiago eskuratzeko ikusi *Emaiza Nagusien Txosten Teknikoko* 2. atala. Zehazki 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5 eta 2.6 puntuak.

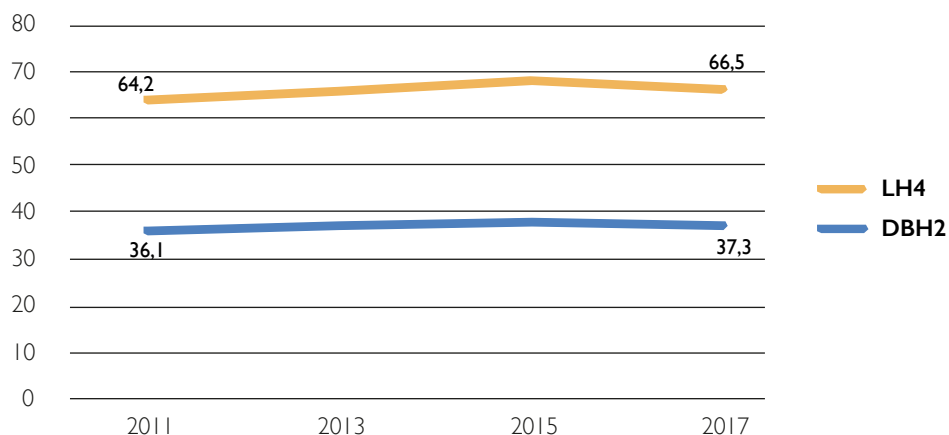
Jarraian azaltzen dira ikasleen euskararen **erabilera orokorra** eskola-giroan aldagai trinkoa osatzen duten lau aldagaien inguruan lortu diren datuak.

2.1. IKASKIDEEKIN GELAN

Ikasleen **erabilera-tasa esleituari** erreparaturaz, 2011tik 2017ra ikasleek euren ikaskideekin gelan daudenean **erabiltzen** duten hizkuntzaren bilakaera positiboa da euskararen erabilerari dagokionean: LH4n 2,3 puntu egin du gora (%64,2tik %66,5era) eta DBH2n 1,2 (%36,1etik %37,3ra).

Aldiz, **2017ko** datuak nolabait eten edo mantsotu egin du bi ikasmailetan aurreko datuen goranzko joera, azken neurketan 2015eko datuarekiko atzerakada txiki bat izanik: 1,7 puntu behera LH4n, eta puntu 1 DBH2n.

14.GRAFIKOA. IKASLEEN EUSKARAZKO ERABILERA IKASKIDEEKIN GELA BARRUAN. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17. ERABILERA-TASA ESLEITUAK (%)

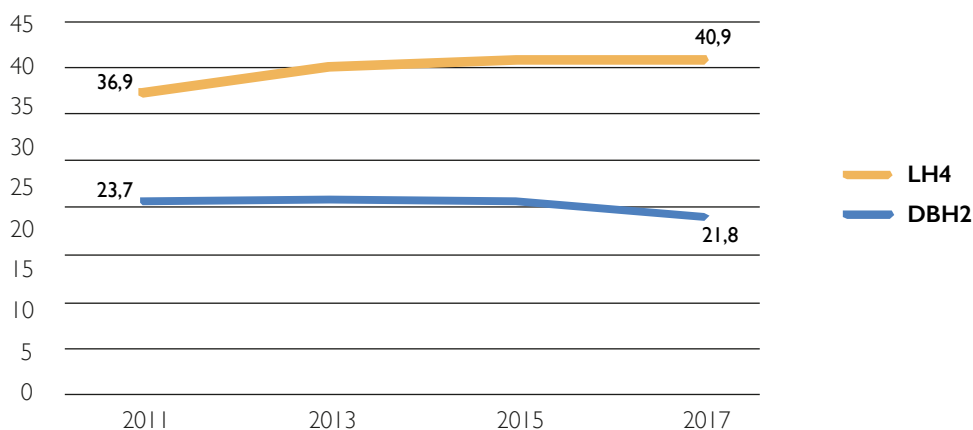
2.2. IKASKIDEEKIN JOLASLEKUAN

Ikasleek jolaslekuan ari direnean euren ikaskideekin erabiltzen duten hizkuntzan, 2011-2017 arteko bilakaera ezberdina izan da bi ikasmailetan.

Erabilera-tasa esleituak ikus daitekeenez, LH4n 2017ko euskarazko erabilera (%40,9) aurreko bi neurketen maila ia berean kokatzen da (2013an %40,2 eta 2015ean %40,9). Hala, **2011-2017 bilakaera positiboa** bada ere (4 puntu gora), kontuan hartu behar da igoera hori ia osorik 2011tik 2013ra eman zela.

DBH2n, aldiz, 2017ko datuak aurreko hiru neurketetan maila ia berdinean zegoen erabilerarekiko **jaitsiera dakar** (2011tik 2015era bitarteko datuak %23,7, %23,8 eta %23,6 izan ziren), eta horrek negatibo egiten du halaber 2011tik 2017rako bilakaera: zehazki, **1,9 puntuko jaitsiera** euskarazko batez besteko erabileran.

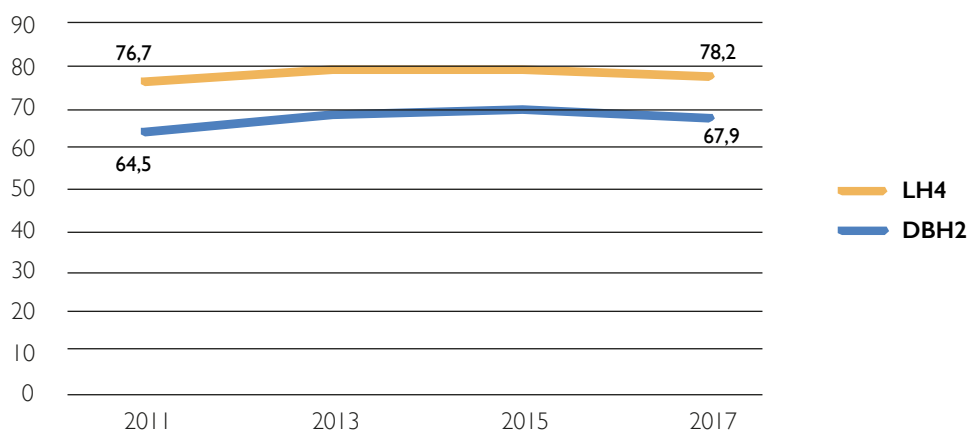
15.GRAFIKOA. IKASLEEN EUSKARAZKO ERABILERA IKASKIDEEKIN JOLASLEKUAN. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17. ERABILERA-TASA ESLEITUAK (%)

2.3. IRAKASLEEKIN GELAN

Irakasleek irakasleekin gelan darabilten hizkuntzari dagokionean, euskarazko erabileren bilakaera positiboa izan da bi ikasmailetan: 1,5 puntu gora LH4n (%76,7tik %78,2ra) eta 3,4 DBH2n (%64,5etik %67,9ra). Nolanahi ere, **2017ko datuak baxuagoak dira 2013an eta 2015ean neurturiko euskarazko erabilera-mailak baino**, ikasmaila batean zein bestean.

16.GRAFIKOA. IKASLEEN EUSKARAZKO ERABILERA IRAKASLEEKIN GELA BARRUAN. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17. ERABILERA-TASA ESLEITUAK (%)

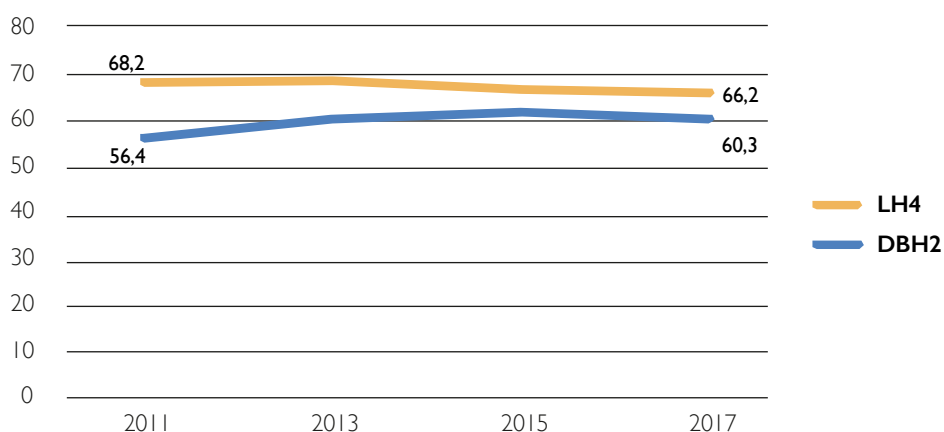
2.4. IRAKASLEEKIN GELATIK KANPO

Ikasleek irakasleekin gelaz kanpo duten harremanean, bilakaera ezberdina izan dute euskarazko erabilerek bi ikasmailetan. *Erabilera-tasa esleitu*an antzeman daiteke **LH4n batatzeko beste 2 puntuko jaitsiera izan dela eta 3,9 puntuko igoera DBH2n.**

LH4ko ikasleen kasuan **2015ean eman zen lehen jaitsiera**, 2013ko %68,9tik 2,1 puntu jaitsiz (%66,8ra). 2017ko datua bi urte lehenagokoaren maila bertsuan dago (0,6 puntu baxuagoa), euskarazko erabileraren tasa %66,2an utziz.

DBH2n 2011-2017 arteko bilakaera orokorra positiboa izan da, baina azken datuak eten egin du aurreko hiru datuetako goranzko joera, 2015tik 2017ra atzerakada izanik. Zehazki, azken neurketako *erabilera-tasa esleitu*a 2015ekoa baino 1,6 puntu baxuagoa da, eta 2013an neurturiko erabileraren maila berean kokatzen da (%60,3).

17.GRAFIKOA. IKASLEEN EUSKARAZKO ERABILERA IRAKASLEEKIN GELATIK KANPO. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17. ERABILERA-TASA ESLEITUAK (%)

2.5. ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA

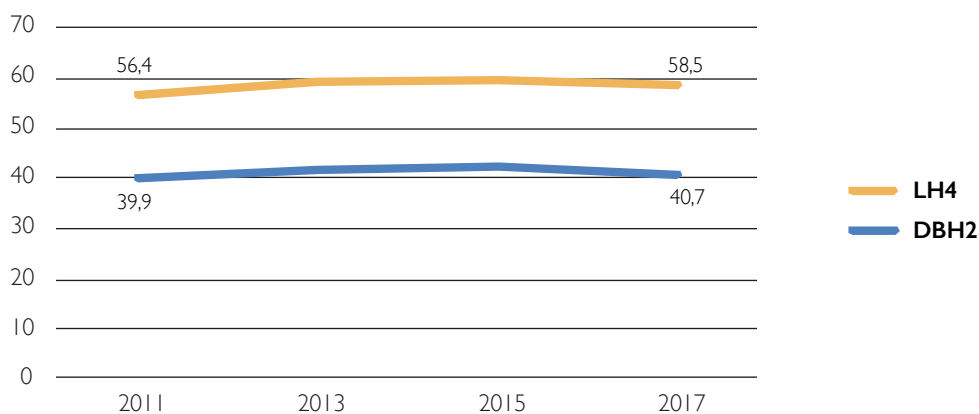
Ikasleen eskolako euskararen erabilera orokorra [tr] aldagai trinkoa da. Hori kalkulatzeko, ikasleen lau hizkuntza-erabilera hauei buruz jasotako datuak konbinatzen dira:

- Ikaskideekin gelan
- Ikaskideekin jolaslekuan
- Irakasleekin gela barruan
- Irakasleekin gelatik kanpo

Eskolako erabilera orokorra aldagaia, ikasleak eskolan dauden bitartean hitz egiten dutenaren laburpen moduko bat da (hitz egiten dutenarena, ez entzuten dutenarena), euskarazko erabilerari dagokionean.

2011-2017 arteko bilakaera osoa aintzat hartuta, **eskolako euskarazko erabilera orokorrak**, batez beste, **gora egin du LH4n** (2,1 puntu) eta **DBH2n maila bertsuan** mantendu da (0,8 puntu altuago). LH4n, 2011tik 2015era 3,0 puntuko igoera izan zen, eta azken datuak galgatu egin du igoera hori. DBH2 ere, 2011tik 2015era 2,4 puntuko igoera izan zen, eta azken datua 1,6 puntu baxuagoa izan da.

18.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA.LH4
ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-17. ERABILERA-TASA ESLEITUAK (%)

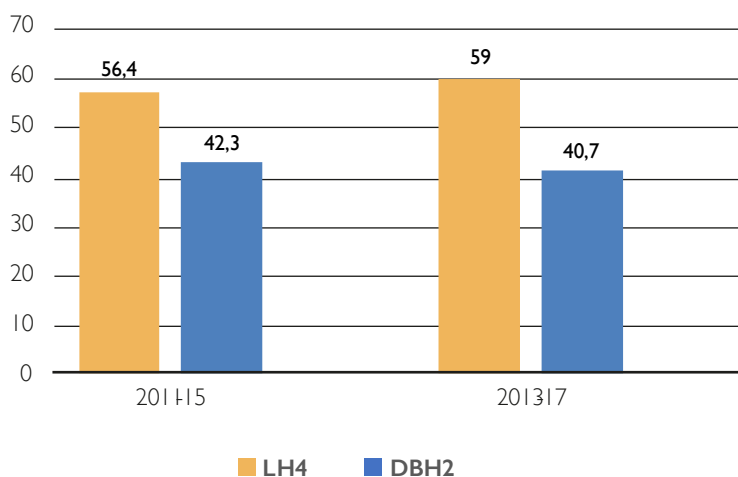
2.6. IKASLEEN ESKOLAKO ETA ETXEKO ERABILEREN LUZETARAKO AZTERKETA (2011-2015 ETA 2013-2017)

Datuei begiratzeko modua aldatu egiten da atal honetan: datuen urtez urteko bilakaeraren "serie"tik, *luzetarako* ikuspegira (edo ikuspegi longitudinalera); alegia, aintzat hartzen da ikasleria bera edo ia bera bi ikasmailetan. Kontuan hartu behar da 2011ean LH4n ziren ikasle gehien-gehienak 2015ean DBH2n zirela. Eta berdin gertatzen da 2013-2017koekin ere.

Luzetarako ikuspegi batetik, 2013an LH4n ziren ikasleek, euskarazko erabileraren aldetik abiapuntu altuagoa zuten 2011koek baino (%59,0ko **eskolako erabilera orokorra** izan zuten, 2011koen %56,4koaren aldean). Baina abiapuntu altuago hori ez da islatu ikasle-multzo hori DBH2ra iritsi denean. Alderantziz, 2017ko DBH2ko **erabilera orokorraren** datua (%40,7) 2015ekoa baino baxuagoa izan da (%42,3), modu horretan **luzetarako** alderaketan 2013-2017 ikasleen diferentzia edo atzerapausoa handiago eginaz.

Zehatzago, **eskolako erabilera orokorraren** datuak alderatuz ikus daiteke 2013an LH4n zen ikasleriak DBH2ra iristean (2017) eskolako erabileretan izan duen **atzerakada** (18,3 puntukoa). Honakoa 2011ko ikasleek izan dutena baino **4,2 puntu handiagoa** izan da: 2011-15 alderaketan LH4ko datuetatik DBH2koetara 14,1 puntuko jaitsiera izan baitzuten ikasleek.

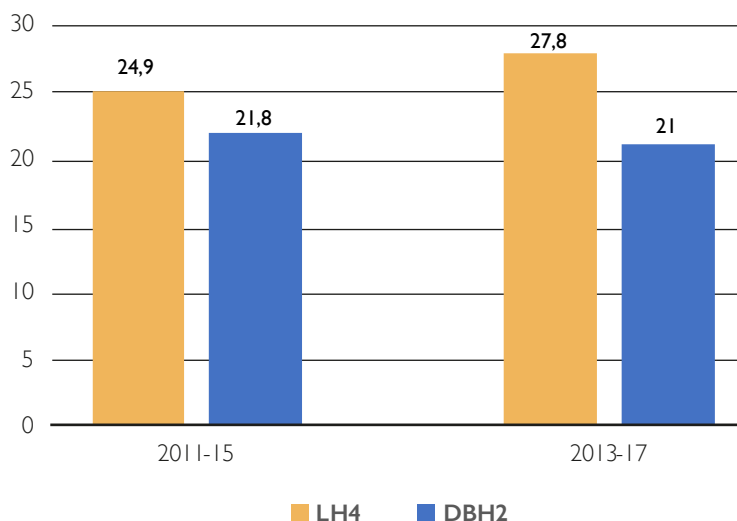
19.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (TASA ESLEITUAK). LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, LONGITUDINALA (2011-15 / 2013-17)

Ez dirudi, dena den, *luzetarako* ikuspegi batetik 2011-2015 ikasle-multzotik 2013-2017 ikasle-multzora gertatu den atzerakada hori eskolako eremura mugatzen denik. **Etxe**ko **erabileran** alderaketa berdina eginik, antzeko joera erakusten dute datuek.

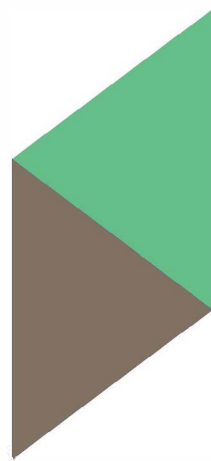
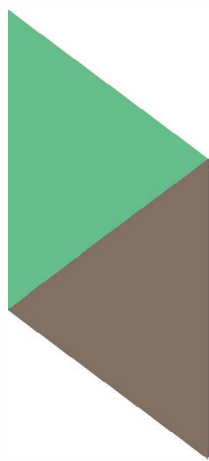
2011-2015 ikasle-multzoari erreparatuta, ikusten dugu LH4n zeudenetik DBH2ra igaro zirenean, aitortzen zuten **etxeko erabilera**-tasa esleitua 3,1 puntu apaldu zela (%24,9tik %21,8ra). Aldiz, **2013-2017 ikasle-multzoaren kasuan, jaitsiera** hori 6,8 puntukoa izan da tarte berean (%27,8tik %21,0ra): **3,7 puntu handiagoa**, beraz.

20.GRAFIKOA. IKASLEEK FAMILIAN DUTEN EUSKARAZKO ERABILERA (DENAK BATERA DAUDENEAN) (TASA ESLEITUAK). LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, LONGITUDINALA (2011-15 / 2013-17), (%)

3. ESKOLAKO ERABILEREN ALDERAKETAK

3.1. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA ALDAGAI ASKEEN ARABERA

Atal honetan ikasle guztien batez besteko erabilera orokor horien gaineko bi alderaketa eskaintzen dira. Lehen (3.1 azpiatala), aldagai askeen arabera da, eta bertan ikasle guztien *eskolako erabilera orokorraren* datuak lau aldagai askeren arabera gurutzatuta eskaintzen dira (*eremu soziolinguistikoa, sexua, ikasleen etxeko hizkuntza-erabilera, eta ikastetxearen titularitatea*). Bigarren alderaketan (3.2 azpiatala) datuak irakastereduaren arabera berezita agertzen dira. A, B eta D ereduko ikasleen *erabilera orokorraren* bilakaerak aurkezten dira lehenik, eta jarraian D ereduko datuak aztertzen dira xehetasun gehiagorekin.

Eraitza Nagusien Txosten Teknikoaren 3. atalean eta lan horren eranskinetan aldagaien arabeko alderaketa gehiago eskaintzen dira, eta xehetasun gehiagorekin.

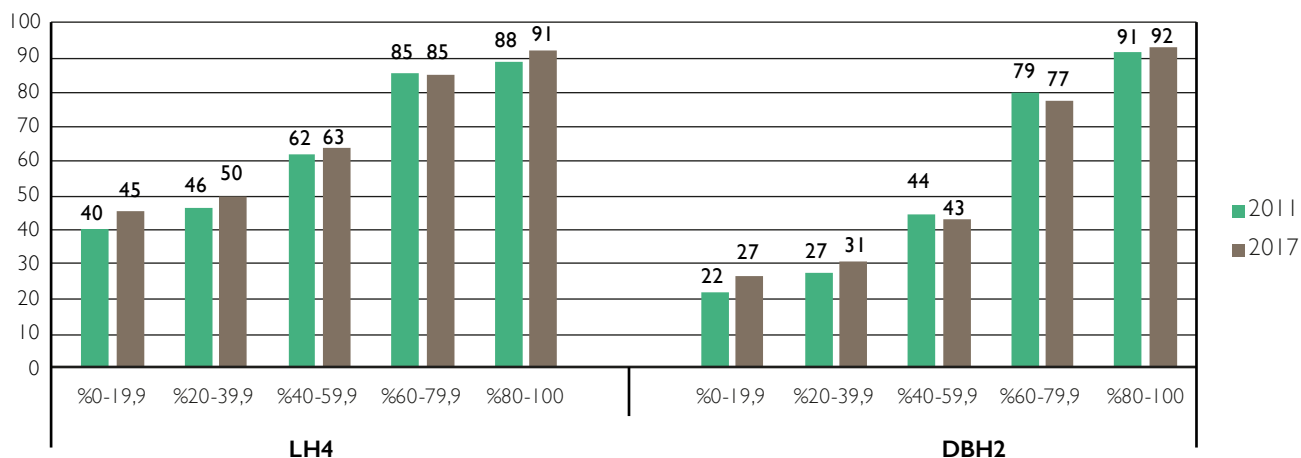
3.1.1. Eremu soziolinguistikoaren arabera

Aurreko hiru neurketetan bezala, 2017ko datuetan ere, ikasleen *eskolako erabilera orokorrak* oso modu nabarmenean aldatzen dira *eremu soziolinguistikoaren arabera*, grafikoan ikus daitekeen moduan.

Bi ikasmailetako datuei batera erreparatuta, azpimarratzekoa da **bi ikasmailetako ikasleen euskarazko erabilera orokorraren artean ia ez dagoela alderik eremu euskaldunenean (%80-%100). %60-%79,9 eremuan alde hori txikia da (6-8 puntu altuagoa da LH4ko erabilera DBH2koa baino), eta euskaldunen proportzio txikiagoak dituzten beste hiru eremuetan, aldeak handiagoak dira (18-20 puntukoak).**

Ikasmila bakoitzaren 2011-2017 arteko datuei dagokionez, nabarmentzekoa da, **DBH2n, %40-59,9 eta %60-79,9 eremuetako ikasleen erabilerek bilakaera negatiboa** izan dutela beste hiru eremuetakoek baino. **LH4ko ikasleen artean ez da eremuen artean halako bereizketa argirik gertatu 2011-2017 artean. Eremu guztietan erabilera orokorraren bilakaera positiboa** izan da, %60-79,9 eremuan izan ezik (azken honetan, maila berean geratu da).

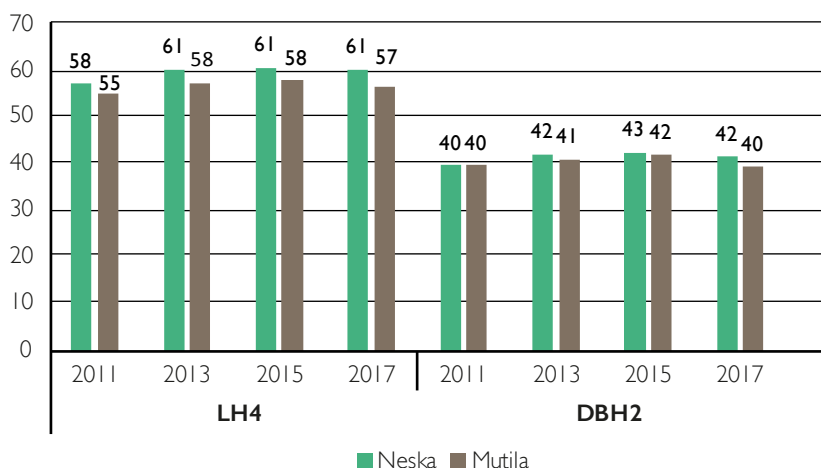
21.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (ERABILERA-TASA ESLEITUAK), EREMU SOZIOLINGUISTIKOAREN ARABERA. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKIASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

3.1.2. Sexuaren arabera

Grafikoan ikasleen **eskolako erabilera orokorrak** 2011tik 2017ra izan duen bilakaeraren datuak erakusten dira, ikasleen **sexuaren** arabera berezita. Bi ideia dira nabarmentzekoak alderaketa honetan; lehenena, **neurtutako lau urteetan LH4n nesken erabilera orokorra altuagoa** dela mutilena baino (2 eta 4 puntu artekoak dira aldeak). DBH2n, alde hori ez da hain nabarmena. Nabarmentzeko moduko bigarren ideia da, **2011tik 2017ra, nesken erabilera orokorrak** mutilenak baino bilakaera pixka bat hobea izan duela euskarazko erabileren aldetik, bai LH4n eta bai DBH2n.

22.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (ERABILERA-TASA ESLEITUAK), IKASLEAREN SEXUAREN ARABERA. LH4 ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

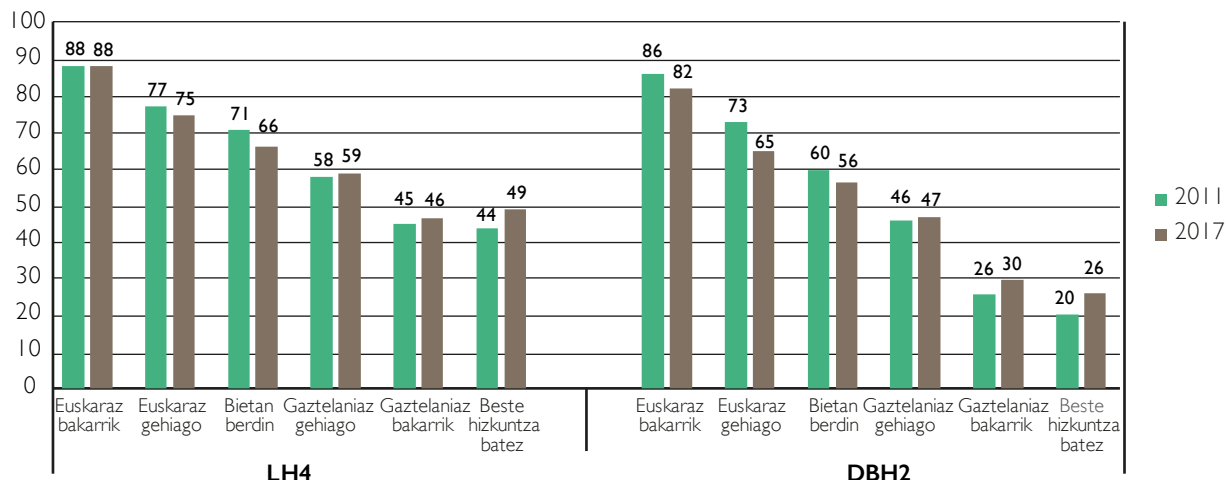
3.1.3. Etxeko erabileraren arabera

Ikasleen **eskolako erabilera orokorrak** modu oso nabarmenean aldatzen dira etxean duten hizkuntza-erabileraren arabera bereizten ditugunean. 2017an, LH4n, etxean “euskaraz bakarrik” egiten duten ikasleen **eskolako erabilera orokorra** %88,2koa da, eta “gaztelaniaz bakarrik” egiten dutenena, berriz, ia 42 puntu baxuagoa (%46,4). DBH2n, alde hori are handiagoa da, 52 puntu pasatxokoa (%82,1 vs %29,6). Eginiko lau neurketetan (2011, 2013, 2015 eta 2017), bestalde, etxeko erabileren arabera alde horiek berdintsu mantendu dira bi ikasmailetan.

2011-2017 arteko bilakaerei erreparatuta, azpimarratzekoa da, **DBH2n, etxean euskaraz** (soilik, edo gaztelaniarekin batera) aritzen diren ikasleen **eskolako erabilera orokorraren bilakaerak nabarmen negatiboagoak** izan direla etxean (nagusiki edo erabat) gaztelaniaz aritzen diren ikasleenak baino. Bereizketa hori **LH4ko** ikasleen artean ere gertatzen da, baina kategorien arteko **aldeak pixka bat txikiagoak** dira, eta

DBH2n ez bezala, etxerik euskaldunenetako (“euskaraz bakarrik”) LH4ko ikasleen **erabilera orokorrak** ez du atzera egin aipatutako bi urteen artean.

23.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (ERABILERA-TASA ESLEITUAK) ETXEKO ERABILERAREN ARABERA (DENAK BATERA DAUDENEAN). LH4 ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

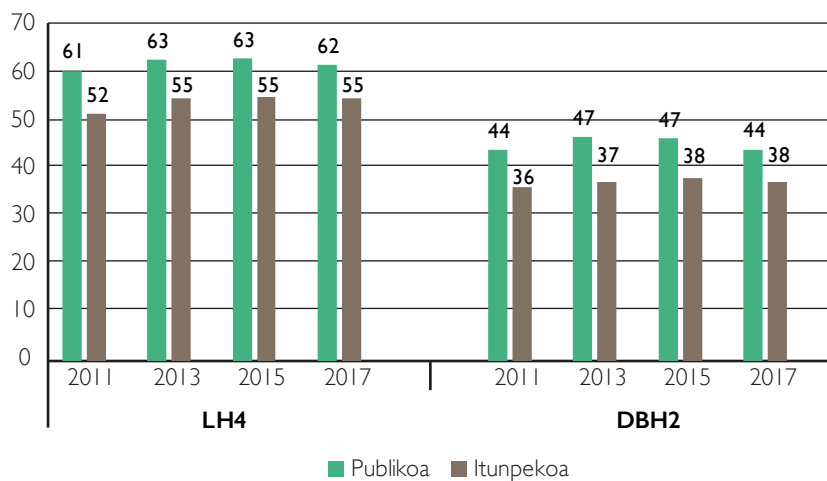
3.1.4. Ikastetxearen titularitatea

Azpiatal honetan ikasleen **eskolako erabilera orokorraren bi alderaketa** eskaintzen dira, biak ere ikastetxearen **titularitatearen** arabera: **ikasle guztiena** lehenik (24. grafikoa) eta ondoren **D irakastereduko** ikasleena soilik (25. grafikoa).

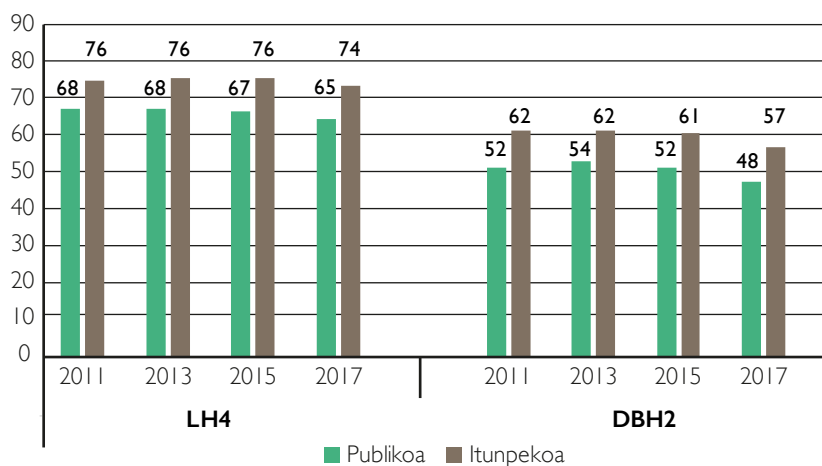
Ikasle guztiak aintzat hartuta, **altuagoak** dira, batez beste, **ikastetxe “publiko”etako** ikasleen **erabilera orokorrak**, “itunpeko”enak baino. Baina kontuan hartu behar da bi sare horietan irakastereduen banaketan eta bilakaeran ezberdintasun handiak daudela (ikus datuak gorago, 1.3.1 atalean). Hala, bi sareetako **D ereduko ikasleak** soilik alderatzean ikusten dugu, batez beste, **altuagoak direla itunpeko sareko ikasleen erabilera orokorrak**, publikokoak baino, bi ikasmailetan. Egindako lau neurraldietan, LH4n zein DBH2n, **itunpeko D ereduko erabilera orokorrak** sare publikoko D eredukoena baino **8-10 puntu altuagoak** dira.

2011 eta 2017 artean **erabilera orokorrean** sare bateko eta besteko ikasleen euskarazko erabilerek izandako **bilakaerei dagokionean**, oro har, positiboagoa izan da itunpeko ikastetxeetako bilakaera publikoetakoa baino, baina bilakaeren arteko aldeak ez dira handiak, ez ikasmaita batean eta ez bestean.

24.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (ERABILERA-TASA ESLEKTUAK) IKASTETXEAREN TITULARITATEAREN ARABERA. LH4 ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

25.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (ERABILERA-TASA ESLEKTUAK) IKASTETXEAREN TITULARITATEAREN ARABERA. LH4 ETA DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAEKO D IRAKASTEREDUKO IKASLEAK, 2011-2017 (%)

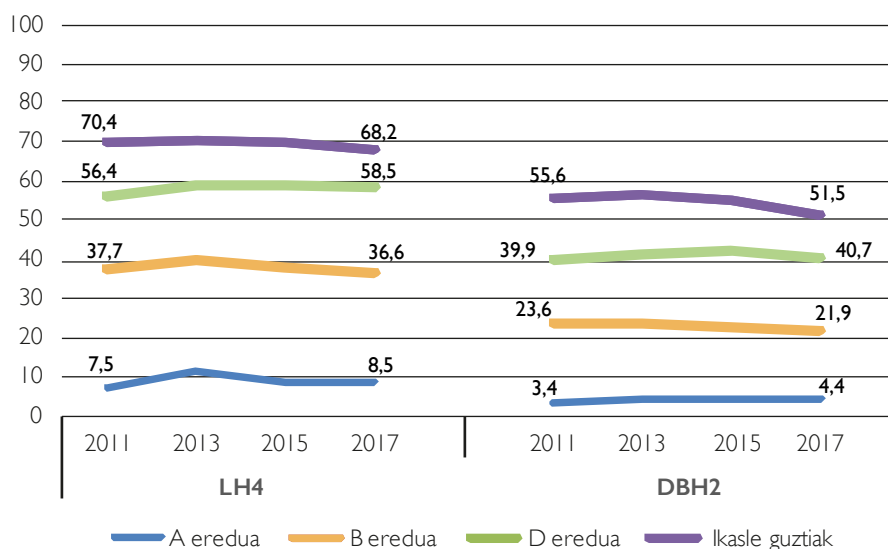
3.2. IKASLE GUZTIAK ETA IRAKASTEREDU BAKOITZEKOAK (A, B, D)

A, B eta D irakastereduetako ikasleen eskolako *erabilera orokorrak*, batez beste, oso maila ezberdinetan kokatzen dira. 2017an, esaterako, LH4n D ereduiko ikasleen euskarazko erabilera B ereduarena baino 31,6 puntu altuagoa da (%68,2 vs %36,6); DBH2n, berriz, 29,6 puntukoa da alde hori (%51,5 vs %21,9). A ereduiko erabilerak, era berean, B ereduaren oso azpitik kokatzen dira: LH4n 28,1 puntu beherago (%36,6 vs %8,5) eta DBH2n 17,5 puntu azpitik (%21,9 vs %4,4).

2011tik 2017ra eredu bakoitzeko ikasleen batez besteko *erabilera orokorrak* izan duen bilakaera, bestalde, negatiboa izan da D eta B ereduetan, bi ikasmailetan.

D irakastereduan DBH2n izan da *erabileraren atzerakadarik nabarmenena*, 4,1 puntukoa; LH4n, aldiz, jaitsiera hori 2,2 puntukoa izan da. Nabarmentzekoa da, dena den, bi ikasmailetan atzerakada hori **2015etik 2017ra gertatu dela**. B irakastereduan ere, DBH2n atzerakada 2015etik 2017ra gertatu da, guztira 2011-2017eko **jaitsiera 1,7** puntukoa izanik. LH4n, jaitsiera hori 1,1 puntukoa izan da, baina tarteko urteetan datuek gora eta behera egin dute. A irakastereduan, azkenik **1,0** puntuko **igoera** izan da epe horretan, ikasmaila batean zein bestean.

26.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO ERABILERA OROKORRA (ERABILERA-TASA ESLEITUAK) IKASLE GUZTIAK ETA IRAKASTEREDUAREN ARABERA. LH4 ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

2011 eta 2017 artean D irakastereduan ikasten ari diren ikasleen proportzioak hazkunde argia izan du bi ikasmailetan; eta aldiz, beste bi ereduaren ikasleen proportzioek behera egin dute. Hala, 2011ean A eta B irakastereduetan erabilera baxu edo ertainak zituen ikasleriaren proportzio bat 2017an erabilerarik altuena duen D ereduaren multzoan egotera pasatzen da, eta horrek ikasle guztien bilakaera ere positiboa izatea dakar.

Aldi berean, ordea, **D ereduko batez besteko erabilera datuetan jaitziera bat eman da**. Baina **D ereduak ikasleria osoan hartzen duen pisuak orekatu eta gainditu egiten du barne-galera hori**. 2011an eta 2017an, beraz, ez dira berdinak hiru irakastereduen proportzioak, eta horregatik ez datoz bat irakasteredu bakoitzaren erabileraren bilakaerak eta ikasleria osoarena, **itxurazko kontraesan bat sortuz**.

Datu hauen gaineko informazio zehatzagoa eskuratzeko, ikusi *Emitza Nagusien Txosten Teknikoko 3.2. puntua*.

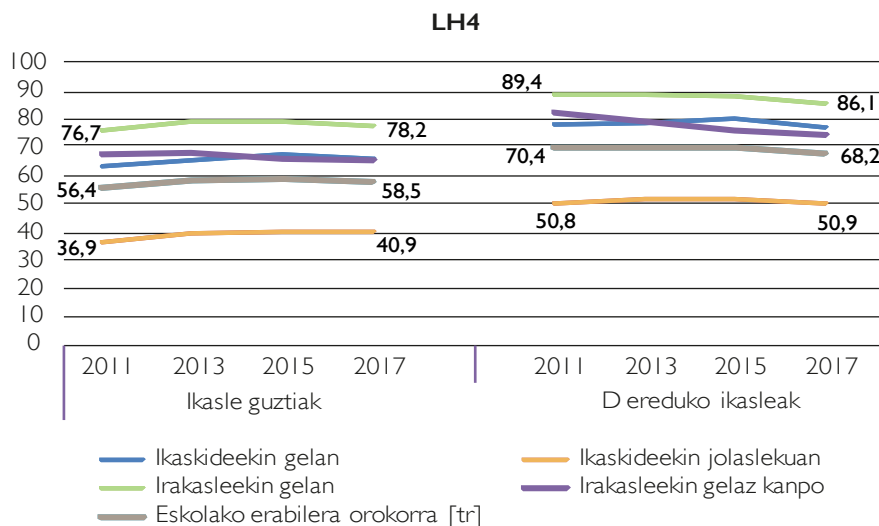
3.2.1. Eskolako erabileren bilakaera D ereduan (2011-2017)

LH4n, ikasle guztien datuetan bezala, **D ereduko ikasleen artean ere irakasleekin gelatik kanpo duten erabileran eman da bilakaerarik negatiboa**. Azken kasu honetan, ordea, **jaitziera nabarmenagoa izan da**: ikasle guztiek 2 puntuko atzerakada, D eredukoek 7,8koa.

Ikaskideekin gelan eta irakasleekin gelan erabilerei dagokionean, ikasle guztien artean 2011-2017 bilakaera positiboa izan da (hurrenez hurren, 2,3 eta 1,7 puntuko igoerak). Aldiz, **D ereduko ikasleen batez bestekoan jaitzierak izan dira**: 1,5 eta 3,3 puntu, hurrenez hurren.

Ikaskideekin jolaslekuan ikasleek duten erabilerari dagokionez, **ikasle guztien artean 4,0 puntuko igoera izan da** sei urteren buruan; eta aldiz, **D ereduan batez besteko erabilera ia maila berean geratu da** (%50,8 eta %50,9).

27.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO LAU ERABILERA SOILEN ETA ERABILERA OROKORRAREN BILAKAERA 2011-2017 (ERABILERA-TASA ESLEITUAK). IKASLE GUZTIAK ETA D IRAKASTEREDUKOAK SOILIK. LH4KO ETA DBH2 MAILETAKO IKASLEAK, EAE, 2011-2017 (%)

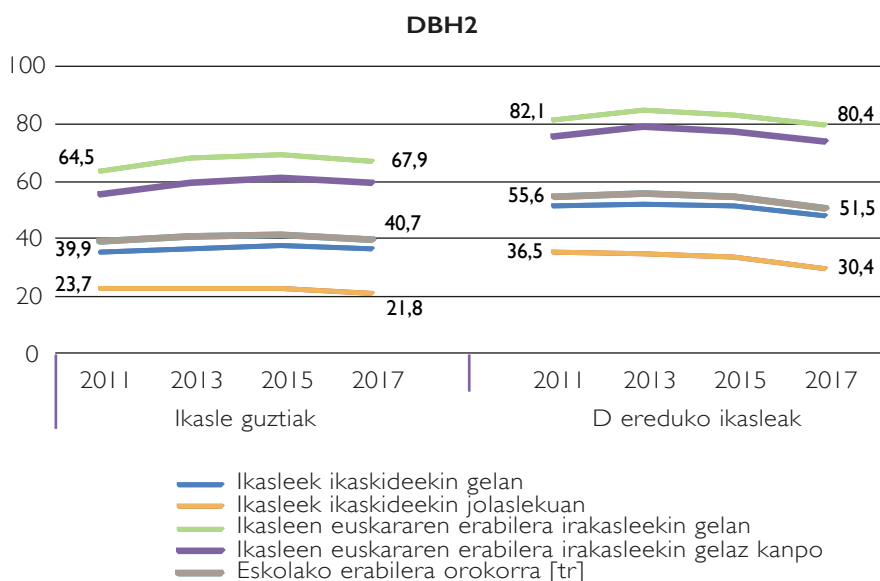

DBH2n ere D ereduiko euskarazko erabileren bilakaerak ikasle guztien artekoak baino negatiboagoak izan dira. Ikasleria osoarentzat, neurtutako lau erabileretatik bakarrean izan da 2017ko datua 2011koa baino baxuagoa (*ikaskideekin jolaslekuan* erabileran). Aldiz, D ereduiko ikasleen erabileretan, aztertutako lau datuetan izan da atzerakada.

D ereduiko ikasleen artean ikaskideen arteko erabileretan jaitsierak handiagoak izan dira irakasleekin izaten dituztenetan baino. Zehazki, *ikaskideekin jolaslekuan* 6,1 puntuko jaitsiera izan du eta *ikaskideekin gelan* 3,7 puntukoa, atzerakada nagusia 2015etik 2017ra gertatu delarik bi kasuetan.

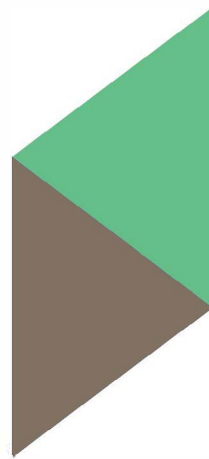
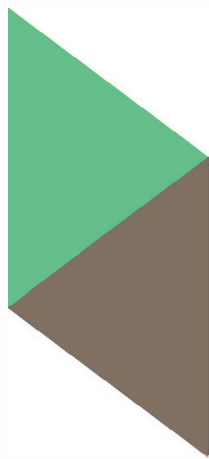
Irakasleekiko erabileretan, ikasle guztien artean goranzko joera argia izan da bi kasuetan (*irakasleekin gelan* 3,4 puntu gora eta *irakasleekin gelatik kanpo* 3,9). Aldiz, D ereduiko ikasleen batez besteko erabilerek atzerakada izan dute (2011-2017): *gelan* 1,7 puntukoa eta *gelatik kanpo* 2,0 puntukoa.

28.GRAFIKOA. IKASLEEN ESKOLAKO LAU ERABILEREN ETA ERABILERA OROKORRAREN BILAKAERA 2011-2017 (ERABILERA-TASA ESLEITUAK). IKASLE GUZTIAK ETA D IRAKASTEREDUKOAK SOILIK. DBH2 MAILAKO IKASLEAK, EAE (%).

4. ONDORIOAK ETA HAUSNARKETAK

EAEko eskolako hizkuntza-erabileren bilakaera, 2011-2017

2017koarekin, laugarren aldiz aztertu dira Arrue Ikerketaren baitan EAEko ikasleen eskola-giroko hizkuntza-erabilerak (aurreko neurketak 2011, 2013 eta 2015ean egin ziren). 2011 eta 2017 artean, LH4 eta DBH2ko ikasleen artean eskolan azterturiko erabileren batez besteko datu orokorretan, gehienezko aldea 4 puntukoa izan da. Ondorioz, ikasleen **eskolako erabilera orokorra aurreko urteetako maila bertsuan** dago, goranzko joera xumea erakutsiz: LH4n 2011tik 2017ra 2,1 puntuko igoera izan du, eta DBH2n berriz, bi urte horietako erabilerak ia maila berean daude (0,8 puntu altuagoa azken neurketakoa).

Bi ikasmailetan, 2011tik 2017ra neurtutako **lau hizkuntza-erabileratik hirutan, euskarazko erabilerak gora egin du, eta batean behera**. LH4n, **ikaskideekin jolaslekuan** erabileran 4 puntuko igoera izan da, **ikaskideekin gelan** 2,3 puntukoa, eta **irakasleekin gelan** 1,5 puntukoa. Aldiz, **irakasleekin gelatik kanpo**, erabilerak 2 puntu egin du behera. DBH2n, **irakasleekin gelaz kanpo** erabileran 3,9 puntuko igoera izan da, **irakasleekin gelan** 3,4 puntukoa eta **ikaskideekin gelan** 1,2 puntukoa. Aldiz, **ikasleekin jolaslekuan** erabileran 1,9 puntuko jaitsiera izan da.

Nolanahi ere, ikuspegia 2011tik 2017rako bilakaera orokorretik **2015-2017 alderaketara** pasata, nabarmendu beharrekoa da azken neurketako datuek ez dietela neurri berean jarraipena ematen aurreko hiru neurketen goranzko joera nagusiei. Izan ere, **2017an neurturiko erabilera ia guztiak 2015ekoak baino baxuagoak** dira: LH4n, lau erabileratik hiru, eta DBH2n laurak. Datozen urteetako neurketetan baieztatu edo ezeztatu beharko den arren, 2017eko datuek aurreko hiru neurketetik erakusten duten joera aldaketa hori nahikoa orokorra da, eta bi ikasmailei eragiten die; nabarmenago DBH2koari.

Hizkuntza-erabilerak D ereduko ikasleen artean

Ikasleen EAEko eskola-giroko hizkuntza-erabileren azterketan garrantzia berezia du D irakastereduen baitan gertatzen denak. EAEko ikasle guztiak hartu beharrean, **D ereduan ikasten ari diren ikasleen datuak soilik alderatzen baditugu, ikasleen lau erabileretan eta bi ikasmailetan 2017ko datuak baxuagoak dira 2011n baino** (LH4ko **ikaskideekin jolaslekuan** erabileraren salbuespenarekin). Ondorioz, D ereduko ikasleen artean epe horretan LH4n **erabilera orokorrak** 2,2 puntu egin du behera, eta DBH2n 4,1. Jaitsiera horiek ez dira gradualki gertatu 2011tik 2017ra, nagusiki 2015etik 2017ra baizik.

Eta nola uler daiteke D ereduko **erabilera orokorraren** bilakaera 2011tik 2017ra negatiboa izanik, hiru ereduetako ikasleria osoarena positiboa izatea? (kontuan izanik ikasleriaren zatirik handiena eredu horretan ari dela ikasten). Itxurazko kontraesan horren erantzuna urte horietan gertatu den **D ereduaren hazkunde erlatiboan** dago: 2011tik 2017ra, eredu horretan ari den ikasleriaren proportzioa ia 10 puntu hazi da LH4n, eta 7,8 puntu DBH2n. Hala, **A eta B ereduaren proportzioak jaitsi dira D ereduaren mesedean**, non hizkuntza-erabilerak beste bi ereduetan baino altuagoak diren. Horregatik, hiru ereduetako ikasleria elkarrekin hartuz, erabilerak gorantz egin du.

Ikasleen hizkuntza-erabileren luzetarako azterketa LH4tik DBH2ra igarotzean (2011-2015 eta 2013-2017)

2017ko datuekin, **bigarren aldiz** egin ahal izan da Arrue Ikerketaren baitan ikasleen hizkuntza-erabileren **luzetarako azterketa** (halako lehen azterketa 2011-2015 ikasle-multzoarekin egin zen). 2013-2017 bigarren

ikasle-multzo honen datuak 2011-2015 multzoko ikasleen datuekin alderatzen ditugunean, ondorioa argia da: **2013an LH4n zen ikasleriak DBH2ra iristean (2017) eskolako erabileretan izan duen atzerakada, 2011ko ikasleek tarte berean izan zutena baino handiagoa izan da: 2011-15 ikasle-multzoak 14,1 puntuko *diferentzia* edo atzerakada izan zuen ikasleen LH4ko datuetatik DBH2koetara (*eskolako erabilera orokorra*). 2013-17 ikasle-multzoan, berriz, *diferentzia* hori 18,3 puntukoa izan da; hau da, lehen ikasle-multzoan baino 4,2 puntu handiagoa.**

Eskolako hizkuntza-erabilerak aldagaien arabera alderatuta

Eremu soziolinguistikoaren arabera, **DBH2n** bereizketa nahiko argia gertatu da 2011-2017ko hizkuntza-erabileren bilakaeran. **Euskaldunen proportzioa %40 eta 80 artean** duten udalerrien eremuetan, ikasleen *erabilera orokorrak* pixka bat behera egin du (1,5 eta 2,3 puntu artean), baina **atzerapauso hori soilik 2015-2017 bitartean gertatzen da**, ez aurreko hiru neurketetan. Beste hiru eremu soziolinguistikoetan (%0-20, %20-40 eta %80-100) 2011 eta 2017 arteko bilakaera positiboa izan da (1,1 eta 4,9 puntu artean). LH4ko ikasleen artean ez da eremuen artean halako bereizketa argirik gertatu epe horretan.

Ikasleak haien *etxeko erabileraren* arabera berezita, DBH2ko ikasleen artean gertatu da beste bereizketa aipagarri bat: 2011 eta 2017 artean ikasleen *erabilera orokorraren bilakaera negatiboa izan dute etxean euskaraz (soilik edo gaztelaniarekin batera) aritzen diren hiru kategorietako ikasleek* (3,4 eta 7,9 puntu arteko jaitsierak). Aldiz, etxean (nagusiki) gaztelaniaz (edo “beste hizkuntza batez”) aritzen diren ikasleek bilakaera positiboa izan dute (1 eta 5,7 puntu arteko igoerak).

Ikasleak *sexuaren* arabera berezita azkenik, aipatzekoa da **LH4n nesken batez besteko erabilera orokorra altuagoa izan dela mutilena baino** egindako lau neurketetan (2-3 puntu altuago). DBH2n ere hala gertatu da, baina lau neurketatik bitan (beste bietan ez). Bestalde, 2011-2017 artean, aipatu erabileraren bilakaera, positiboagoa izan da nesken artean mutilen artean baino, bi ikasmailetan.

Emaitzen irakurketa soziolinguistikoa

Aztertutako hizkuntza-erabilera datuen irakurketa soziolinguistikoa eginaz, esan genezake, eskolak, esparru gisa, **gaitasuna duela gaur egun EAEn gizarteko batez bestekoa baino nabarmen euskaldunagoa den esparru bat eratzeko**. Esparru horren baitako euskarazko hizkuntza-erabilera batzuk, egoera eta adin batzuetan, gizarteko orokorraren oso gainetik daude. Esate baterako, LH4ko ikasleek (9-10 urte) beren *ikaskideekin gelan* ari direnean, batez beste %66,5eko erabilera dute euskaraz, adin horretako batez besteko *etxeko erabilera* %29,5ekoa denean (37 puntuko aldea, beraz). Baina **eskolaren gaitasun horren mugak ere agerikoak dira aztertutako datuen argitan**: DBH2ko ikasleen (13-14 urte) —eta, pentsa liteke, hortik gorakoen— jolaslekuko ikaskide-arteko erabilera askean, ikasleen hizkuntza-erabilerak asko hurbiltzen dira etxeko abiapuntura edo gizarteko batez bestekora (adibide gisa, 2017ko DBH2ko *ikaskideen jolaslekuan* batez besteko erabilera, %21,8, eta ikasmaila horretako *etxeko erabilera*, %21).

Eskolaren gaitasun eta muga soziolinguistikoen gaineko irakurketa egiteko, oso baliagarria da **hizkuntza-sozializazioaren** ikuspegia. Ikuspuntu teoriko horretatik, esango genuke, **ikasleek, adinarekin batera, euren sozializazioan aurrera egin ahala, gizartearen eragina indar handiagoz sartzen dela eskolako ingurunean**, besteak beste, baita hizkuntzak erabiltzeko gizarte-arau inplizituak ere. Ondorioz, eta EAEn gaur egun kasurik gehienetan gizarte-ingurunea eskolakoa baino (askoz) eraldunagoa denez, ikasle helduagoen euskarazko erabilerak (kasu honetan, DBH2), oro har, baxuagoak izaten dira ikasle gazteagoenak baino (kasu honetan, LH4).

Ikasleen euskarazko hizkuntza-erabileren datuak eta bilakaerak aztertzen ditugunean, bestalde, komeni da oso present izatea, **gero eta ikasleen proportzio handiagoak “euskaraz ikasten” duen arren (D irakastereduan), hizkuntza nagusiak –gaztelania, eta neurri apalagoan ingelesa– egunero, bide ezberdin askotatik eta indar handiz daudela presente ikasleen eguneroko bizitzan.** Aipamen berezia merezi du horretan ikasleen eskolaz kanpoko jardueren artean ingelesezkoak hartzen ari diren presentziak, bereziki DBH2n.

Hausnarketak eta aurrera begirako galderak

Lan honetan aztertutako ikasleen hizkuntza-erabilera datu batzuk, eta haien bilakaerak, komenigarri egiten dute, gure ustez, **D irakastereduaren inguruko zenbait hausnarketa mahai gainean jartzea.** Maiz aipatu izan da, gizarte ikuspegi batetik, belaunaldi berrien euskalduntzea neurri handiegian utzi izan dela “eskolaren esku”. Ideia hori gaur egungo D ereduaren errealitateka ekarrita, behar bada errazegi pentsatzen da “D ereduari direnez” izango dituztela ikasleek euskaraz aritzeko behar adinako baldintzak. Badaude arrazoiak pentsatzeko hainbat eremu eta ikastetxetan, irakasle eta arduradunentzat, D ereduaren baitan ikasleei euskarazko ingurune eraginkor bat eskaintzea (gero eta?) zailago suertatzen ari dela azken urteetan. Eta beraz, zabaltzea komeni den hausnarketa bat da **nolako osagarriak, indartzeak edo baliabide berriak behar diren zailtasun horiek orekatzeko.**

Deigarri egiten da, zentzu horretan, D ereduaren baitan LH4n ikasleek *irakasleekin gelaz kanpo* dituzten harremanetan euskarazko erabileran izandako jaitsiera (2011-2017). **Aztartzekoak dira,** zentzu horretan, **nolako aldaketak gertatu diren zazpi urte horietan, eta horien zergatiak, D ereduari irakasle gisa ari direnen arteko hizkuntza-erabileretan.** Ziurrenik baliabide edo indargarri berriak beharko dira orain arteko irakasleen euskarazko erabilera-mailei eusteko, edo horietatik haratago joateko.

D irakastereduaren gaitik arreta hezkuntza-sistema osora eta gizartera zabalduz, Arrueko analisietan ikusi izan dugu nola DBH2ko hizkuntza-erabilerak lotura estatistikoa indartsuagoa duten LH4koek baino, oro har, gizarteko hizkuntza-baldintzekin. Eta Arruen aztergai ditugun lau hizkuntza-erabileretatik *ikaskideekin jolaslekuan* erabilera da gizarteko edo kaleko errealitate horretatik “hurbilen” egoten dena. Alde horretatik, 2011etik 2017ra DBH2ko *ikaskideekin jolaslekuan* erabileran jaitsiera bat gertatzeak, eskola-munduari begira baino, gehiago zabaltzen ditu behar bada galderak, gizarteko erabilera orokorrari begira. Hala, **eskolatik gizarteari begira jarrita, pentsatzekoa da ea aipatutako erabilera horren jaitsiera gizarte mailako euskararen erabileren “erlaxazio” edo ez-aurrerapen baten zantzu izan ote litekeen.**

Bukatzeko, interesgarria da aztertzea aurrera begira ea ingelesezko jardueren ugartzeak, eta bere gizarte-prestigioaren handitzeak nolako eragina duen ikasleen hizkuntza-erabileretan; eskolan bertan, eta hortik kanpo. Hainbat esperientziak erakusten duten moduan, **ingelesezko jardunaren gehitzeak** ez du zertan (beti) izan euskarazko erabileren kaltetan. Hain justu, halako **osagarritasunak bilatzea** izango da datozen urteetarako beste esparru interesgarrietako bat.

5. XEHETASUN METODOLOGIKOAK

5.1. EBALUAZIO DIAGNOSTIKOA: HAINBAT XEHETASUN

Txosten honetan aurkezten diren datuak Euskal Autonomia Erkidegoan (EAE) ISEIk bideratzen duen Ebaluazio Diagnostikoa probaren barnean jaso dira. Ebaluazio Diagnostikoan, Lehen Mailako Hezkuntzako 4. mailako (LH4) eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. mailako (DBH2) ikasleen hainbat gaitasun neurtzen dira proba batzuen bidez: Euskarazko hizkuntza-konpetentzia, Gaztelaniazko hizkuntza-konpetentzia, matematikarako konpetentzia, eta abar. Proba honen helburu nagusia hezkuntza hobetzeko balio dezakeen informazioa bildu eta ikastetxeei eskaintzea da. Bi urtetik behin egiten da eta txosten honetan 2011, 2013, 2015 eta 2017an egindako Ebaluazio Diagnostikoen emaitzak jasotzen dira, horien bilakaera aztertuz. Ebaluazio Diagnostikoari buruzko informazio zehatza, bai metodologiari buruzkoa eta baita emaitzak ere, txosten exekutibo honetan kontsulta daiteke sarean: *Ebaluazio Diagnostikoa 2017. Txosten exekutiboa oinarritzko hezkuntzaren egoerari buruz (LHko 4. maila – DBHko 2. maila)*¹.

Hainbat alorretan ikasleek duten gaitasuna neurtzeaz gain, Ebaluazio Diagnostikoan ikasleen eta euren familien hainbat ezaugarri ere biltzen dira galdera sorta baten bidez, tartean hizkuntzen ezagutzari eta erabilerei buruzko alderdiak. 2011. urtean paperean eta aplikazio informatiko bitartez erantzun zieten ikasleek galdera horiei. 2013, 2015 eta 2017. urteetan, berriaz, aplikazio informatiko bidez egin dute.

5.2. IKERKETA-UNIBERTSOA

Ebaluazio Diagnostikoa ez da lagin batera mugatzen, baizik eta Lehen Hezkuntzako 4. mailako eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. mailako ikastetxe eta ikastalde guztietako ikasleak ditu aztergai. 2017ko proban ere, aurreko aldietan bezala, bi maila horietako unibertsoek osatu dute ikerketaren jomuga. Hortaz, egun ia haur guztiak eskolatuta daudela jakinik, maila horiei dagozkien adin-multzoetako EAEko haur guztietara zabaltzen da unibertsoa.

Ahalegin handia egin da probak ikasmaila horietan eskolatutako ikasle guztiek egin zitzaten bermatzeko, beren egoera edo ezaugarri pertsonala edozein izanda ere. Gure kasuan, ikasle gehien-gehienek bete zuten galdera sorta, eta egun horretan arrazoiak edozein izanda ere eskolara joan ez ziren haur eta nerabeak albo batera utzita, gainerako ikasle guztien datuak ditugu esku artean. Zehazki, 2017an:

- LH4ko 21.338 ikasleetatik, 19.343ren datuak ditugu aztergai, beraz, horiek unibertso osoaren %90,7 osatzen dute.
- DBH2ko 21.436 ikasleetatik, 19.180en datuak eskuratu ditugu (unibertso osoaren %89,5).

¹ http://www.isei-ivei.hezkuntza.net/web/guest/detalle-informe-ed?p_p_id=KAIOAContenido_WAR_w24mContenidoWAR&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&_KAIOAContenido_WAR_w24mContenidoWAR_idArticulo=1639440&_KAIOAContenido_WAR_w24mContenidoWAR_idPlantilla=INFORME_DETALLE

